

סיפור טיפול פנימייתי

דורית טל-רון

להדהד להם את התפעלותי מהם, את היותם נוכחים במסירותם, בהתחברותם חסרת הגבולות, בעוז ובאומץ להתגייס שוב ושוב בכל פגישת הדרכה לחקר ה"מופעים" שלהם, שלהם, לגעת בתחושות, לפגוש את החלקים המודעים ואת אלו הפחות מודעים. מתוך הבנה שכך, נוכל ל"לדעת" את גליה, ושם מונח הגשר עם האפשרות לחיבור ואינטגרציה.

שוט החוק המצליף

ילדה מספרת לילדה, ילדה כבר יודעת, צריך לספר לעובדת הסוציאלית. הן חברות, הן באותו החדר, הן באותה הדירה, דירה שבה אין אמא ואבא. ואחרים, חשובים, כבר תפסו קצת מקום בתוכן, והן כבר קצת יודעות לומר מה טוב ומה רע, מה אסור ומה מותר. וכשהאחת מהססת, השנייה נמצאת שם לחזק את הגבולות, מתחברת למקום הנכון ועוזרת לחברתה לספר את הסוד הנורא. היא נכנסת לחדר העובדת הסוציאלית ומספרת. את הדברים שצריך לעשות עושים. יש חוזר מנכ"ל, יש חוקים, יש פקידת סעד, יש חוקרת ילדים. כולם למודי ניסיון. אין היסטריה, כולם מתפקדים, המבע מזוגג. כולם ליד גליה כל הזמן. כאן היא גרה. גליה צריכה לקום בבוקר, ללכת לבית ספר, להשתתף בחוגים, צריכה לאכול ארוחת ערב, להתקלח, לישון. שגרה. כאן היא גרה, וכאן, לנו, סיפרה. מתפקדים, נצמדים, קפואים, הלם. שוט החוק מצליף: "אסור לדבר עם הילדה על מה שקרה עד שתגיע חוקרת הילדים".

ההגנה הראשונה שבאה להגן על הצוות מהאימה שבערעור סדרי העולם - הניתוק - מוצאת לה חיזוק בעזרת שוט החוק האכזרי והכואב. חוויית הקיפאון הראשונית, התפקוד הרובוטי, תעזור לנו אחר כך להבין את גליה ולהתחבר אליה. העובדת הסוציאלית חווה גם היא את ההגנה המאיימת להשתלט. היא מתלבטת, חווה את מחיר ההגנה: נטישת הילדה. "חקירת הילדים לא העלתה מספיק חומרים כדי להעמידו לדין", מדווחת החוקרת. אולי כדאי להמשיך לחקור? העובדת הסוציאלית מנסה להתמקם מול החוק, מול גליה. היא הייתה הראשונה ששמעה בצורה ישירה מגליה על מה שקרה בדיוק מצמרר. אנחנו יושבות

זה היה כארבעה חודשים אחרי שזה קרה. ישבנו בחדר הקבוע שלנו לשיבת הצוות השבועית. היינו עובדת סוציאלית, שלושה מדריכים, שלוש בנות שירות לאומי, נער בשנת שירות ואנוכי, הפסיכולוגית. דיברנו שוב על גליה (שם בדוי) בת ה-10 ועל מה שקרה. בפגישות האחרונות בדברנו עליה ועל מה שקרה, נענו בין הרבה שתיקות, שלמדנו להקשיב להן, ודרכן, להבין אותה. נראה ששתקנו לעומק, כי פתאום שמעתי את המדריכה הוותיקה שלצידי צועקת, ואני זוכרת שכאילו התנערתי כדי להסתכל עליה. בעיניים חומות גדולות, חכמות, כועסות ולחות, הסתכלה עלי וצעקה: "אני לא מבינה למה לא מביאים לנו מישהו, מומחה לתחום, הרצאה בתחום, אנחנו צריכים להבין יותר, צריכים לדעת". היא הביטה אלי ודרכי, ואני הרגשתי את האגרופ בבטן. ידעתי שגם אותי הוציאה הצעקה מ"שום מקום", חוויה שכמנחת קבוצה מעוררת פחד וחוסר שליטה. לאחר מכן הייתה שתיקה קצת מתוחה. הנוכחות הבדידה שלי הייתה בולטת, העובדת הסוציאלית עברה לרקע. שתקתי, מנסה למצוא בתוכי את המקום הנכון לרגע זה, הרגע שבו נגעה המדריכה שוב בבלתי ניתן לתפיסה, להבנה, לעיכול, בכעס כן ובחוסר אונים.

בעודי מנסה לעשות סדר באוסף התחושות והמחשבות שלי אל מול הצעקה, הייתה ברורה לי המתנה של הצוות לגליה. רציתי

דורית טל-רון היא פסיכולוגית קלינית וחינוכית מדריכה. מנהלת היחידה הקלינית ומדור פנימיית בשפ"ח תל אביב יפו.

המאמר מבוסס על: טל-רון, ד' (2014). "רבדים" - מלאכת הטיפול הפנימייתי. בתוך שפ"ח תל-אביב, מפגשים בפסיכולוגיה החינוכית. ראה אור לראשונה בפסיכולוגיה עברית: <https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3118>

כשתחזור אם הבית לעבודה מסוף השבוע שבו אירחה את גליה בביתה, תשתף את הצוות הטיפולי בנחשול של ערב שבת. יחד ניתן מילים ומשמעות לתהליך ולחוויה, ומכאן ננסה להמשיך לבנות את הסכר המגן והמאפשר.

להחזיק את הכעס והרוע, לשמור על הטוב שנפגם - למה זקוק ילד?

גליה רוצה לדבר עם אבא בטלפון. גליה מתגעגעת לאבא. היא כותבת לו מכתבים. "אני אוהבת אותך ומתגעגעת אליך. אני מצטערת אם יענישו אותך בגללי, פשוט אתה עשית משהו שאסור לעשות". ישיבת הצוות סוערת. הרצון של גליה כל כך מכעיס אותם. מעלה זעם אין אונים. "מה היא לא מבינה?" "איך היא יכולה?" "צריך לאסור עליה, לעמת אותה עם מה שעשה לה". מכל הכיוונים נושבת הרוח סביב עין הסערה. הצוות חווה את מעגל הכעס שלו על אותו אב בוגד. גם בצוות בגד. הצוות המטפל סמך עליו, שלח אליו את גליה, הוא היה הכתובת, השותף לדאגה ולגידול של גליה, הוא היה "משלנו", האמינו לו, העריכו אותו ושמחו בשבילה שיש לה אותו.

הפנימיה, מוסד שבימים כתיקונם לא אמור להיות קיים, נושא בתוכו תכנים לא מודעים של פגיעה, הזנחה, נטישה ובגידה. כשהורה פוגע בילד בזמן היותו בפנימייה, חוויית ההורות המשלימה שהצוות בונה ומחזיק בעבודה קשה, קורסת. הכעס מזנק מעבר לפינה, האשמה משתלטת ושיתוף הפעולה נדמה כאחיזת עיניים.

הצוות נוגע לא נוגע בתחושות האשמה וחוסר האונים. כמה קשה להתחבר לחלק הכמה לאהבה שמביעה גליה. הצוות רוצה לקמט, לזרוק לפח, לנקום, וגליה לא. החדר מלא ודחוס בזעם ושנאה. אני תוהה כיצד ייפתח כאן מקום לגליה. האם חלק מהכעס של הצוות המופנה כנגד האב מופנה גם כלפי גליה על שלא שמרה על עצמה, שלא אמרה מייד, שלא נתנה לצוות להיות "הורה טוב ומגן"? וכאלו באופן ספונטני, ללא הקשר ספציפי, עולות שאלות המנסות לבנות את התמונה. הצוות מרגיש את הדחיסות, ומנסה לפתוח לעצמו חלון, להרחיב, לאוורר. שואלים את העובדת הסוציאלית איפה אמא של גליה עכשיו, והצעירים בצוות שואלים מתי עזבה האם את הבית ואת שתי בנותיה הקטנות עם האב שאינו אביהן. אנחנו משחזרים את הפרטים, את הסיפור, מתחברים לשתי הבנות הקטנות הננטשות והפגועות ולגבר שנשאר לטפל בהן. ותיקת הצוות נזכרת איך הוא הביא לגליה מעיל לימים סוערים, איך הגיע למסיבה בפנימייה, איך תמיד כשחיפשו אותו היה מחזיר שיחה לצוות ולגליה, מתעניין ומנסה לעזור. כשמעלים את השאלות ומתחברים לתמונה הרחבה יותר, אנחנו מתחברים

יחד והיא מבררת לעצמה בקול, איתי, את תפקידה. קראנו יחד את התיאורים הפלסטיים, הקשבנו לחרדה, שמענו את הבכי, הבושה, הפחד. עיינו את המקום המנתק, והעובדת הסוציאלית ידעה, היא תהיה ליד גליה, תראה לה בכל הדרכים שברשותה ששמעה, שהבינה, ששומרת אצלה כל מילה, כל זיכרון וכל תמונה שחלקה הילדה איתה.

מהמקום הזה יכלה להדריך את צוות המדריכים לעסות את השריר האוטם השומר עלינו, כך שתדע גליה שהם יודעים ומעכלים יחד איתה. כעת, אין צורך בחוק השומר-נוטש, לא צריך לדבר "על זה" כדי להיות עם גליה, אבל ברור שאפשר, אם היא צריכה. וכשהיא ספק מספרת ספק מקיאה את סיפורה, המדריכים שם איתה.

כשהורה פוגע בילד בזמן היותו בפנימייה, חוויית ההורות המשלימה שהצוות בונה ומחזיק בעבודה קשה, קורסת. הכעס מזנק מעבר לפינה, האשמה משתלטת ושיתוף הפעולה נדמה כאחיזת עיניים

נחשול ערב שבת

וביום שישי, באין בית לצאת אליו, מתחילה גליה להיות אורחת. סביב שולחן יום השישי, בין זרים מחייכים מסבירי פנים, היא הולכת ומספרת, חוזרת ומספרת, לאף אחד, לכולם, לעצמה, שוב ושוב. הסכר נפרץ. נראה שגילוי הסוד אינו נקודה בזמן. הסכר נפרץ והשטף שוטף. האין-גבולות מקבל קצב ותנועה משלו, יוצא מפיה של גליה ללא שליטה, משאיר את העולם בחוץ לשמוע, להישטף, לקלוט, רק קצת, ולהזדעזע. החוויה כל כך מזעזעת, ואם הבית, המלבישה, מאכילה ומארכת, מזהה את הצורך בגבול, מזהה את הצורך והסכנה שבהצפה המשתלטת, מתמקמת בהמשך הערב יד ביד עם גליה, מכוונת, מרגיעה, אוספת ומנקזת אליה את השבבים שעפים לכל עבר.

גליה סיפרה וסיפרה, ובו-זמנית לא הרגישה. אם הבית חוותה את העוצמות, את סכנת הפירוק. יכולתה להכיל את החוויה נתנה לה תחושה של הבנת ההתרחשות. היא שמעה, הכילה, התקרבה, שמרה, החזיקה בשפיות ונתנה יד לגליה, נמצאת ונוכחת עם גליה שהולכת לאיבוד.

עיבוד כאב נורמלי

כשהיינו ילדים אהבנו ללכת עם אמא לים. ארבעה ילדים בגילאים שונים, ים מתאים לכולם. היינו רצים למים, תופסים גלים, ילדים תל אביביים שרגילים לים ולא נבהלים מערבול קצר בקצף או ממכה בראש ואיבוד הכיוון מתחת למים. היינו משחקים מטקות, אוכלים תירס וארטקי, בונים בחול. ובתוך כל הכיף שבסדרת הפעילויות האלה הייתה כל הזמן, סמויה, שאלה שלא נשאלה בקול רם. בכל פעם מישהו אחר מאיתנו נשא אותה בתוכו והציע. זה תמיד היה מגיע אחר... כאילו בסוף... כאילו שככבר לא היה ממש מה לעשות, וקצת התחיל לשעמם. "מי בא לחול החם?" תמיד חיכיתי לשאלה הזאת. היא ריגשה אותי. מרתיעה ונעימה בו-זמנית. מזמינה למשהו מעיק, כואב, מעייף, ועם זאת למשהו מפתה שקשה להגיד לו "לא".

רצועת החוף מהמים לכביש הייתה רחבה וחמה. במשחק שלנו חצינו מדבר והגענו ללוהט. במשחק היו כמה שלבים. היינו עושים תחרות מי מגיע מהמים הכי מזרחה. בדקנו מי מאיתנו יכול לעמוד בלי לזוז הכי הרבה זמן, להניע את האצבעות היה בסדר, ואחר כך, כשכבר התבשלנו, מי יכול להישאר קופץ שם הכי הרבה זמן. כבר אז שמתי לב: מי שהפסיד לא היה זה שהכי כאב לו. לכולנו כאב. מי שנשאר קופץ מספיק זמן, נראה היה שיכול להמשיך כך לנצח, כבר לא כאב לו. בהמשך הבנתי, המפסיד היה זה שברגע מסוים לא הבין למה הוא עושה את זה, איבד את הצורך, לא רצה לסבול, נראה לו טיפשי, הסתכל על עצמו מהצד וזר היה לו. רצה לחבר בחזרה את כל החלקים, ואז, פתאום הרגיש בשורף. מי מאיתנו, שלא היה זקוק לחוויית הקצה המתאגרת, משחזרת, תובענית, מפחידה ומשחררת, שבה הנעים הופך לצורב, והצורב לכואב, והכואב מוביל לניסיון שלא להתייחס אליו, ואז החזרה והשליטה... לא היה מגיע באותו היום. ולא לכולנו היה תמיד צורך וכוח לזה, אבל תמיד היה בנו חלק שנמשך לשם.

שפת האהבה המתעתעת

ישיבת צוות. "חייבים לדבר על מה שגליה עושה לירון", "ממש חצופה", "מגזימה", "היא מתעללת בו", "לא יכולה להרשות לעצמה להתעלם ממה שהוא אומר", "הוא חדש, אבל יש גבול". כולם מדברים חוץ ממני. עולים ונשמעים הקולות המוכרים, הקולות הצודקים, הנכונים, הקולות שמדברים על משמעת, על כבוד לצוות, על הצורך בגבולות ובביטחון שהם מקנים. באופן טבעי עולה גם האמירה, הכמעט בנאלית, שאולי להיותו הגבר בקבוצת המדריכים יש השפעה עליה ובגלל זה היא ככה מתנהגת אליו. "אז מה, איך היא תלמד לא לפחד מכל הגברים?"

לילדה. גם הרעיון שעלה קודם לכן, "צריך להגיד לגליה שהוא לא אבא שלה", מתוך רצון לומר לה, בעצם, "אבא שלך לא היה עושה דבר כזה", נראה עכשיו עוד חלק ממנגנון הכחשה כלשהו, ניסיון שלנו לעוות את המציאות כדי שתהיה יותר נסבלת בשבילנו, בשבילה. גליה צריכה אב טוב בתוכה, היא חייבת לשמור על הטוב בתוכה, ולא עוברות דקות רבות עד שאנחנו שוב מוצאים את עצמנו חווים את הבלתי נסבל שבהחזקת "הטוב והרע" בו-זמנית, מנידים ראש מצד לצד ולא מאמינים.

כל אחד מאנשי הצוות מחזיק ומשקף חלק, צורך חשוב וחי בעולמה הפנימי של גליה. על מנת שנוכל להיות שם עבורה, כל החלקים צריכים להיות חיים ונושמים. דרך שמיעת כל הקולות והכלתם במפגש הצוותי, נוכל אולי להגיע לרגעים קטנים של אינטגרציה

לכל אחד מהצוות יש תפקיד חשוב. כל אחד מאנשי הצוות מחזיק ומשקף חלק, צורך חשוב וחי בעולמה הפנימי של גליה. על מנת שנוכל להיות שם עבורה, כל החלקים צריכים להיות חיים ונושמים. דרך שמיעת כל הקולות והכלתם במפגש הצוותי, נוכל אולי להגיע לרגעים קטנים של אינטגרציה. כואבת. על המכתב לאבא היא מצוירת לב אדום. על חץ מצד אחד כתוב גליה, על חץ מצד שני כתוב אבא, ובאמצע: "אוהבים בתור בן אדם ולא בגלל סקס".

במקביל, בעולם המציאותי, יוצרת האם שנעלמה קשר עם העובדת הסוציאלית. האמביוולנציה סביב שיתוף הפעולה וההתמקמות אל מול ריקוד הקרבה-נטישה של האם נוכחת ומעובדת. קיים היסוס, כעס, חוסר אמון וחוסר ביטחון. הצוות מרגיש את גליה. עם הרבה זהירות ומודעות לסכנה, מובילה ומלווה העובדת הסוציאלית את הקשר המחודש של גליה עם האם. מושמים גבולות, לשם הגנה ושמירה, לשם יצירת מרחב בטוח לנגיעה והתקרבות. חברי הצוות מוצאים את הכוחות ללוות את גליה "למרכז קשר", שותפים למפגשים טעונים בכאב ובתקווה עם אחותה שמגיעה מבית המשפחה האומנת ועם אמה.

האלה, הרגעים שבהם שוב ושוב הרגשתי את הדמעות עולות בלי מילים לצידן. רגעים שבהם שפת האהבה והמסירות נשמעת כשפת הרוע, שפת הרצון לקשר נשמעת כשפת הפיתוי והאובדן, שפת ההבטחה להגנה נשמעת כהזמנה לגיהנום.

נשימה עמוקה, הדרכה אקטיבית ודידקטית לא תעזור פה. העיניים הטובות והעדר הכעס בדבריו מעודדים אותי ללכת לאט, איתו, להסתכן בהיכרות עם השפה הסותרת, הזרה, המאיימת, המהדהדת משפתו. אני שואלת על הרצון שלו לקשר, ובהדרגה מגבירה את אלמנט העוצמה. רצון לקשר הופך לחתירה למגע, חתירה למגע הופכת לרצון להתקרב, רצון הופך לצורך ותשוקה להצליח ולהגיע אליה. השפה משתנה ואיתה האווירה. זה יותר מדי לכולנו, נעשה לנו כבד. אנחנו מתחברים, חברי הצוות נעים באי נוחות על הכיסא. אני חווה את אי הנעימות כלפי המדריך המיטיב הטעון עכשיו בהשלכות של הגבר התובעני, הכוחני, האונס. קטעי חיבורים נשמעים, "זה גדול עליה" אפשר כבר לומר, "זה יותר מדי בשביל גליה". אפשר להתחבר לחוויה שכל אנרגיה גברית כרגע, שמופנית כלפיה, מעוררת בה צורך בפרובוקציה, מאיימת, נצבעת בצבעים של חודרנות וסכנה. ההיקש הקונקרטי ברור מייד, כניסה לחדר פרסים עם ירון לא באה בחשבון. זה לא יספיק. ירון נושא עליו את הרוע, הזדון, הסכנה והבגידה. קשה להיות טעון בעולם פנימי כזה. מה הוא רואה עכשיו בעיניים שלנו, הנשים בצוות, שלי כמנחה, כשכולנו מתחברים? גליה הפרובוקטיבית, המעיזה, המתאוה לעונש, מתאוה לכאב, יוצאת אליו. המדריך המיטיב, הרוצה קשר, צריך לוותר על התשוקה, צריך לקבל על עצמו את שפתה של גליה בלי להרגיש רע, בלי לנקום בה, בלי להעניש, בלי להרוס את הטוב שבתוכו, בלי לוותר עליה. ירון ינסה למצוא בתוכו מקום של נוכחות אחרת, מקום שעדיין אינו מכיר ואין לנו שם עבורו.

הוא מבין, אנחנו ביחד, כואבים, דומעים. פיתוי והתפתות הם אלמנטים משמעותיים בטיפול בפגיעה מינית. פיתוי, בהגדרתו, מניח אפשרות של בחירה. אפשר להתפתות ואפשר גם לא. בגילוי עריות אין לילדה בחירה. עם זאת, החוויה של הילדה היא של התפתות, הסכמה ואשמה. בתפקיד המדריך בכלל, ובתפקיד המדריך החדש בפרט, יש מרכיבים של פיתוי. המדריך בפנימייה מזמין ומפתה את הילד לפתוח פתח לתקווה, לבטוח בו, להזדקק, לתת את עצמו לטיפול המסור והדואג. המדריך רוצה ומעודד את הילד להתמסר לטיפול בצרכיו הפיזיים, החברתיים, הקוגניטיביים והרגשיים. בהקשר של התעללות ופגיעה מינית, להזמנה זו יש ניחוח של פגיעה וסכנה. ירון, המדריך, חייב להריח את הניחוח הזה על מנת שיוכל לתת הד לעולמה הפנימי של גליה, על מנת שהיא תוכל להשתמש בו לצרכיה וכדי למצוא את הדרך לא להירס ולא לפגוע. אנחנו לומדים יחד עד כמה חשוב להתעכב ולספר על מצבי החיים

היא תכיר אותו, ותראה שסתם פוחדת...". "אנחנו נותנים חוויה מתקנת", וגם "אי אפשר לתלות הכול במה שקרה". בליל של קולות.

העובדת הסוציאלית ואני כבר למדנו לחכות. במרחב זה של ישיבת הצוות, יעלה הלא מודע הפנימייתי, הקבוצתי והאישי בעוצמות חזקות. אנו נרגיש ונחווה את העוצמות, נלקט ונבין את התכנים, ונסה לעבד עם הצוות את הקורה במפגש, כך שהצוות יבין ויתחבר לחלקים השונים בתוך עצמו, ויוכל לתקשר עם גליה ולעזור לה. לפעמים, כשעולות הרבה התייחסויות מאנשי הצוות, אנו מנסות לעשות סדר, לבדוד, לתפוס כל אחת בפני עצמה. כשמדברים על גליה, כך למדנו, אין סדר, אין סדרתיות. ריבוי הקולות ה"בו-זמניים" נותן לנו משהו מהחוויה הפנימית של גליה. ה"בו-זמניות" של רגשות וצרכים סותרים בעוצמות גבוהות, הקושי לעקוב, העומס שנוצר תוך דקות ספורות מקרב אותנו אליה. אנחנו מסתכנות בהצפה, מאפשרות את הדרך אל הבלתי נסבל.

המדריך המיטיב, הרוצה קשר, צריך לוותר על התשוקה, צריך לקבל על עצמו את שפתה של גליה בלי להרגיש רע, בלי לנקום בה, בלי להעניש, בלי להרוס את הטוב שבתוכו, בלי לוותר עליה

ירון (שם בדוי) שותק. הוא ממילא לא דברן גדול. עלם חמודות, שיער בהיר, עיניים חמות. חיך עדין ונעים, קול רך. ירון יושב כפוף, לא רק שותק, מכונס בעצמו. כשאני שואלת לשלומו, הוא מזדקק ומספר: "גליה היא הילדה שיש לי הכי פחות קשר איתה, אני מאוד רוצה ליצור איתה קשר. אני מנסה בכל הדרכים שאני מכיר. ניגש אליה מיד כשמגיעה לקבוצה, שואל ומתעניין במה שהיא עושה, מציע לה עזרה, החלטנו בצוות שבגלל היחס שלה אלי וכדי שנתקרב, אני זה שאתן לה בסוף היום את החיזוק על התוכנית ההתנהגותית שלה ואת הפרס בחדר הפרסים. בחצי השעה שלפני הפרסים, היא משתגעת ועושה בלגן גדול. אני מרגיש שכלום לא עובד. היא מתריסה, לא סופרת אותי, וכל הזמן מתלוננת שאני מחפש אותה".

אני מרגישה צורך פיזי לאטום את האוזניים כדי להכהות את מה שאני שומעת במילים התמימות, הטובות, מלאות הרצון והמסירות. לקח לי הרבה זמן אחר כך לאסוף את כל הרגעים

מחליפות מבט. המבט הזה מאפשר לנו לשאוב כוחות אחת מהשנייה כשקשה לנו לנשום. מחשבות לא מקצועיות עוברות לי בראש: ייאוש, בא לי למות, בא לי להרוג אותך, סיוט, עצוב. בת השירות מתחברת לשיחה עם גליה ומשתפת אותנו: "לא ידעתי מה להגיד לך, מה כבר אפשר להגיד? היא רצינית? היא צוחקת איתי? צוחקת עלי?". אנחנו מבולבלים, חווים דרך התיאור את המרחק האין סופי ללא גשר זמין שאותו חוותה עם גליה. היא ניסתה להגיע, להושיט יד, מאוד רצתה, אך ידעה כי המרחק נוכח וקיים. בת השירות אמרה לה בניסיון להרגיעה: "הכול דמיון... זה לא באמת, גליה, את לא מבינה, את יודעת שאי אפשר למות ואז לחיות". חוויית הדיסוציאציה מקבלת פנים נוספות. האם בשיום חוויית המוות אנחנו יכולים ללמוד על סוג של סובלימציה של חוויית הניתוק אצל גליה? האם אותה חוויה של "איינות" ו"שום מקום", ו"לא להיות", שכל כך קשה לגעת בה, לתת לה שם ולשתף בה, האם חוויה זו כבר מעובדת קצת אחרת אצל גליה? ומה קורה לשומע? אני חושבת לעצמי שזאת הפעם הראשונה שאנו נתקלים בתגובה השכיחה כל כך בקרב המטפלים, ההורים, האחרים השומעים את הילד שעבר התעללות. התגובה שמכחישה, שלא נותנת מקום, שפונה כהגנה להתייחסות לסיפור כאל פנטזיה ודמיון. האם באמת אי אפשר למות ואז לחיות? גליה יכולה. יש לנו הזדמנות להתחבר לצורך שלנו בהרחקה. הצוות מוזמן להתחבר לשאלה ולחוויה של "מה זה להרגיש מת". קשה להיות במפגש עם ה"לא להיות". דרך הקושי של הצוות לגעת, אנו מתחברים לחוויית המוות הפנימי של גליה. אנו מבינים שרק אם נצליח להדהד את חוויית האינות וה"מתתי" נאפשר אולי תחושה של מובנות לאחר ושל "היות". השהייה בריק מפגישה אותנו עם הניסיון של גליה לתקשר את הבלתי אפשרי, ועם הקושי העצום להכיל את הבדידות, הפחד והצורך בהגנה. האפשרות לעמוד מול חוויית הקצה מזמנת ומנגישה לנו את גשר הנחמה, ובת השירות משתפת: "אני מתה שהיא תחזור כבר מבית הספר, בא לי לחבק אותה".

הטיפול סביב השעון מאפשר להדהד את כל הקולות ... מכיוון שכל איש צוות מחזיק בתוכו את כל החלקים ומכיר את ביטוים

ובמקביל, בעולם המציאות, מתקשה האם לפנות מקום ולהתייחס לגליה במפגשים המשותפים עם אחותה. גליה מתוסכלת ומתכווצת. העובדת הסוציאלית, שחווה דרך הצוות

הקטנים שבהם מלווים המדריכים את הילדים, ולשתף ברגשות הגולמיים שעולים במצבים אלה. מתוך השחזור שלנו, והשמיעה המשותפת הרחבה של כל אחד מהמטפלים בילד, נוכל להתחבר למהות התפקיד שלנו ולראות ולשמוע את הילדים באוזניים ועיניים טיפוליות מיוחדות עבורם. בטיפול הפנימייתי, פוגש הצוות יום-יום שעה-שעה את כל החלקים הזמינים לגליה. הטיפול סביב השעון מאפשר להדהד את כל הקולות שגליה מביעה בשתיקה, בהתנהגות ובדיבור. מכיוון שכל איש צוות מחזיק בתוכו את כל החלקים ומכיר את ביטוים, אפשר לעשות חיבורים, ניסיונות אינטגרציה קטנים, גם עבורנו וגם עבורה. אנחנו מנסים ביחד לתרגם את החיבורים למעשים ולהתנהלות היומיומית עם גליה. שומרים על שגרה, מדברים בענייניות, לא דוחקים לפינה, לא הולכים ראש בראש, רגישים לתחושות של מאבקי כוח ושליטה. ירון לא ידחף "ליצור קשר" עם גליה, והצוות יעזור לו למצוא את מקומו. אנו מודעים לפני המפלטת שגליה מדביקה לנו לפרקים, ולחוסר היכולת שלנו להוריד את המשקפיים הייחודיים שלה, דרכם היא רואה וחווה אותנו.

פיתוי, בהגדרתו, מניח אפשרות של בחירה. אפשר להתפתות ואפשר גם לא. בגילוי עריות אין לילדה בחירה. עם זאת, החוויה של הילדה היא של התפתות, הסכמה ואשמה

לשרוד את הכאב

"הילדה שקרנית. על כל דבר היא משקרת. אי אפשר להאמין לה לכולם". היא משקרת גם על דברים שברור שהיא משקרת, על דברים קטנים כמו אם יש לה שיעורים, אומרת שהתקלחה. לפעמים היא ממציאה כל מיני המצאות, למשל שאמא שלה בונה בית ומתכננת לקחת אותה מהפנימייה. איפה האמא הזאת בכלל עכשיו? רגע של ערעור, מזדהים עם הפנטזיה, הכמיהה מבעבעת בתוכנו. הצוות פונה לעובדת הסוציאלית: זה באמת? האמא אמרה לה? היא לוקחת אותה? העובדת הסוציאלית ואני מבקשות עוד דוגמאות, מתחברות לשקרנית, לממציאנית, ולגבול הלא ברור שבין דמיון ומציאות. אחת מבנות השירות מספרת שאתמול, בדרך לחוג, אמרה לה גליה: "את יודעת שאתמול בערב מתתי?" והסתכלה עליה בחצי חיוך כזה. צחוק של חיבה, מהול בחוסר אונים, מהול בפאניקה, עולה בקבוצה. העובדת הסוציאלית ואני

היחס האישי, הקשר הבטוח והעקבי ותשומת הלב למשימה זו. הפגיעות והחרדה תובעניות. הן מפעילות ומושכות את הילדים והצוות שמפחד ליפול ולהתרוסק לבור ללא תחתית, מושך אחורה. המשיכה כוחנית ומקוממת, חוויה של מלחמה. צריך להתגונן, לא להפסיד ולא להיכנע.

ובישיבת הצוות, כשייקח מישהו את הצד האחד של החבל, מייד יימשך הצד השני. ובמלחמה יש אויב, ויש כעס, יש פחד, ויש הרבה אבק. רואים חלקים וקשה לראות ילדה.

גליה, הילדה, תמשיך לגדול בפנימייה. והפגיעה, פנים רבות לה. הטיפול הפנימייתי יחזיק חלקים, יאחה קרעים, והמחזיקים את הרצף יהדהדו, ירגישו, יבינו ויחזירו לגליה בצורה ניתנת לעיכול את חווייתה.

גליה עדיין לא רוצה טיפול אישי. היא שומרת על מקומות בלתי נגועים, רק שלה. המסע ממשיך בפנים ובחוץ. מתגבשת צורה של אמא ושל בית בעיירה צפונית רחוקה. יש צוות קשוב ומסור. השדים קיימים, קיימים גם הארמונות עם הנסיכות. יש דרך ויש תקווה.

ואני, קשובה לרבדים השונים, מקשיבה לחברי הצוות, מנסה להקשיב לקולות הילדים דרכם ולקולם דרכי, על מנת להמשיך לתרום את חלקי בצוות טיפולי המתמסר, מזמין ומציע מגע אנושי מיטיב לתהליכים של ריפוי וגדילה של הילדים ושל כולנו.

כאן היה מכחול ואנו שניים

מציירים ציור בתוך צבעים שלא יוכלו לדהות

כאן הייתה טירה ונהר זורם בלי מים

עברתי רק כדי לראות

הטירה עמדה בראש הגבע

בתוכה נפלו הרבה מילים שאיש עוד לא אמר...

הפרחים שרקו מין מזמור מחמיא לטבע

היום הוא שיר מאוד מוכר

לא, אין טירה אל תביט עליה, היא איננה

אין מה לרוץ ככה, אין יותר שמיים

הגבירה כבר מתה

אין נהר בלי מים

עברתי רק כדי לראות

הקירות סדוקים, הכול קפא

ואתה יושב בראש זקוף וכבר מוכן לשלוט

קח את שתי ידיי וראה בשתי עיניך

היום הכול בוער פחות

(“עברתי רק כדי לראות”, אסתר שמיר)

את כאבה של גליה במפגש, מודעת לדילמה של גליה “להיות או לא להיות?” מודעת לתפקיד הגבולות, מסתכנת בכאב החבוי בהידוק הקשר ומזמינה את האם למפגשים משותפים בפנימייה. מפגשים מובנים ומתווכים. ומה יקרה השבוע? האם אמא תבוא? התקווה, השמחה, הסייט והשבר דרים בכפיפה אחת. גליה צועקת, צוחקת, מרביצה, בוכה, המדריך מנסה להרגיע, מתעלם, צועק, בוכה, וכשגליה מתחילה לדבר על קולות של אנשים שעומדים לחטוף אותה, ופוחדת ללכת לבית הספר, הצוות נבהל. “פסיכוטית”, “משתגעת”, “אנחנו לא יכולים לטפל בה יותר”, “אולי אשפוז?” זהו. אין כבר כוח, אני חושבת לעצמי. הקושי לשאת מקבל צורה של הדרה. גליה קורסת, מתנתקת מהחלקים הבלתי נסבלים בתוכה, ואנו חווים את הניכור והזרות מולה. האם יימצאו לנו הכלים להחזיק קרוב ולא לעזוב? היא אחרת, היא לא מובנת, היא מאבדת את הקשר עם המציאות. מה המציאות, אני שואלת. העובדת הסוציאלית ואני מתחברות לפחד מעולם מאכזב, פוגע, עוין ומנוכר ומכניסות את הפסיכיאטרית למעגל ההכלה הצוותי. גליה תיכנס לפסיכיאטרית, גליה תספר שם הכול, על האיש שעוקב, על הסייטים, על הקולות, כן, אפשר כמובן להרגיע עם כדור, אבל... בואו נחכה קצת, אל תדאגו, היא לא פסיכוטית, זה פשוט חלק מ... ככה זה נראה...

רוחות וארמונות, שדים ונסיכות

עברה כמעט שנה. גליה לובשת חולצות גדולות, גליה פוחדת ללכת לבית הספר, נדמה לה שעוקבים אחריה, פוחדת שיחטפו אותה. היא אוגרת בגדים מלוכלכים. היא לא רוצה להתקלח. יש לה חלומות רעים והיא כותבת שירים.

שירים על שדים ורוחות,

על צריך לצרוח ולברוח בכל הכוח,

על תינוק בוכה שזקוק לעזרה,

ועל כלבלב פצוע שאמו נעלמה,

על ילדות משוטטות,

על מבוגרים שפניהם זרות,

שירים על עולם של שדים ורוחות,

שחייב, פשוט חייב,

להפוך לארמון עם נסיכים ונסיכות.

ילדה קטנה עומדת על הבמה ושרה שירים שחיברה. כששומעים את השירים, בוכים, ובימוי, לא תמיד זוכרים. הצוות מתלבט עד כמה להמשיך ללוות את גליה לצופים, לבית הספר, לחוגים. עולה השאלה האם היא בחרדה? מתי תגדל? איך תתגבר? ואולי היא “מנצלת” את ההזדמנות ליחס אישי ותשומת לב? אנו דנים בחרדה, בהימנעות ובצורך להתגבר, ומנסים לחבר את